

ОСТАЛИ СИРЕВИ

Врста сира	Број узорка	Получени број тачака		Произвођач
		укупно	за мирис и уку	
Тилзит	30	15.75	7.5	„Славија“, Старо Петрово Село
Сир за рибање	42	17.5	9	Загреб, погон Ровишће
„Осјечанка“	52	15.5	7.5	Т. М. П. Осијек
Ромалур	54	17.5	8.5	„Славија“, Старо Петрово Село
Герванс	59	17	8	„Славија“, Старо Петрово Село
Кваргли	55	15	8	„Славија“, Старо Петрово Село
Топљени у кутиј.	62	14.5	7.5	З. М. Загреб
Трапист без коре	53	12	5	Т. М. П. Осијек

Анализе садржине воде и масти у маслау и сиревима извршио је лабораторија Загребачке мљекарне.

Млијечни производи оцијењени су 20. IV. у пословници Удружења. Због великог броја узорака оцјењивале су 2 комисије, и то:

а) тврде и полутврде сиреве:

Фердебар Мато, Кохоут Већеслав, Маркеш инж. Матеј, Руднички Антун, Сабадох др. инж. Димитрије.

б) маслац, меке и топлене сиреве:

Цимић, Иван, Јембрек Иван, Каштелан инж. Динко, Кауф Драгутић, Милетић инж. Силвија, Петричић инж. Анте.

Маркес

З А Н А Ш Е С Е Л О

КАДА ТРЕБА КОСИТИ ЛИВАДЕ

У ово доба године у нашим крајевима пада косидба природних ливада као и првог откоса луцерке и црвене детелине. У планинским пределима косидба је нешто касније него у равничарским, али је и тамо време за косидбу врло блиско.

Сено је главна сточна храна, нарочито зими када нема паше ни друге зелене хране. Сено треба стоци да пружи око две трећине најважнијих састојака који су јој потребни за живот, за рад и за давање производа, ради којих се стока гаји. Због тога сено мора да буде добре каквоће, укусно и хранљиво.

Вредност сена као и сваког сточног хранива зависи од хранљивости његових састојака. Добро сено је богато хранљивим састојцима, а лоше сиромашно и по хранљивој вредности слично слами.

Нарочито је значајно сено добре каквоће у зимској исхрани музне стоке. Основни услов за високу млечност грла је обилна и правилна исхрана. Под правилном исхраном подразумева се да хранива морају садржати све потребне хранљиве састојке и за живот грла и за производњу млека. Стога

сено које се даје музној стоци мора да буде најбољег квалитета.

Од хранљивих састојака најважније су беланчевине. Млечност у највећој мери зависи од тога да ли беланчевине има довољно у храни. Ако беланчевине недостају, грла ће давати и мале количине млека. Главни узрок ниске млечности кржава код нас је храна сиромашна беланчевинама.

Хранива која садрже веће количине беланчевина веома су скупа и ретко које газдинство може да произведе или набави веће количине. Међутим, да се располаже првокласним сеном, онда се и са незнатним утрошком тих скупих концентрованих хранива може да постигне висока млечност.

Други важан састојак хранива су витамини. Витамини немају директан утицај на млечност, али су неопходни за живот и здравље грла. Недостатак витамина изазива тешке болести, па чак и смрт. Стога се вредност сточних хранива цени по садржају ова два најдрагоценија састојка — беланчевине и витамини.

Садржај хранљивих састојака у сени у великој мери зависи од времена косидбе ливаде. Са најбоље ливаде може да се добије лоше сено, ако се не коси на време.

Код нас је уобичајено у свим крајевима врло касна косидба ливада као и детелина и луцерке. Касна косидба је веома штетна, јер иако умањује вредност сена, а уједно погоршава травни састав ливаде и наредних откоса.

Ако се закасни са косидбом, најважнији састојци сена — беланчевине и витамини се губе, и то губици су тим већи, што је косидба касније обављена. Може се догодити, да се услед касне косидбе добије само половина хранљивих састојака које су биљке садржале у повољно време за косидбу. То значи да се касном косидбом губи око половина вредности сена.

Губици у хранљивим материјама настају из следећих разлога: младе траве садрже велике количине беланчевина и витамина и тада су најхранљивије. Што су биљке старије, смањује се садржај ових састојака у стабљичи и листу. Траве огрубе и постају дрвенасте и лишће се постепено суши и опада. Са старошћу биљке повећава се садржај одрвењених влакана у којима се налази целулоза. Целулоза је такав састојак траве који нема вредности за исхрану стоке. Исто тако са старошћу биљке јако се смањује количина витамина. Опадање количине хранљивих састојака у биљкама је највеће у доба пуног цветања биљака па до сазревања семена, јер се при образовању семена извлаче из стабљике и листа сви хранљиви састојци. Када су биљке зреле, стабљике савсим одрвене и огрубе и садрже готово само целулозу. Ако се у то време ливаде косе, добије се слама а не сено. Код нас се ливаде косе касно због тога што пољопривредници сматрају да тако добију више сена. Међутим, то је заблуда. Количина траве се не повећава стално до зрелости траве. Биљке расту и достижу највећу висину у време пуног цветања. Касније више не расту и принос траве се не може повећати. Количина траве остаје иста или се чак и смањује услед сушења и опадања лишћа. Већи принос траве код касне косидбе је само привидан, јер грубе несавитљиве биљке заузимају више простора него младе биљке које могу боље да се сложе.

Најповољније је време косидбе кад су у пуном класу траве које преовлађују, а непосредно пред њихово цветање. У то време је принос сена нешто мањи него када би се косило када траве процветају, али се добија највећа количина хранљивих састојака. Чим почне цветање, губи се петина оне количине беланчевина које су биљке садржале у доба класања. При крају цветања губитак беланчевина достиже читаву половину од количине. Ако се косидба обавља још касније у доба образовања семена, онда губици износе

око 80%. Према томе опадање хранљиве вредности траве је од почетка цветања нагло, а нешто већи приноси који би се добили када би се ливаде косиле у време цветања, не могу ни издалека да покрију овако велике губитке у хранљивим састојцима.

Стога се са косидбом не сме закаснити. Време косидбе мора да падне у доба пуног класања траве, а најкасније у почетку њиховог цветања. Ако на ливади расте више врста траве, које класају у исто време, онда се рок косидбе одређује према оној врсти које преовлађују.

Црвену детелину и луцерку треба косити у почетку цветања и то чим се појаве први цветови. Ове су биљке веома богате у беланчевинама. Ако се са косидбом мало закасни настају велики губици услед брзог здрењавања стабљике. Сем тога лишће код старијих биљака врло лако опада, тако да касном косидбом могу да се добију само стабљике, а у лишћу црвене детелине и луцерке налазе се четири петине беланчевина од укупне количине коју ове биљке садрже. Према томе се и од луцерке и црвене детелине касном косидбом може да добије лоше сено, сиромашно у хранљивим састојцима.

Касна косидба штетно утиче и на састав траве на ливади, јер се њоме омогућава не сметано ширење корова. Тиме се из године у годину погоршава квалитет сена, јер се повећава учешће корова у травној маси. Главни узрок велике закоровљености ливада у нашој земљи је касна косидба. Касна косидба умањује принос у каснијим откосима. Према томе, штетан утицај касне косидбе је многострук.

Косидба је неодложан посао који се мора обављати у што краћем року и то најкасније до почетка цветања трава или црвене детелине и луцерке. У време кошења морају се зато искористити сва расположива средства с којима газдинство располаже, да би косидба била благовремено обављена.

На крају поново подвлачим да је добро сено основна храна за мизну стоку. Добро сено је најбоље, а и најјефтинија храна, јер се по хранљивој вредности приближава концентратима. Због тога може да се постигне висока продукција млека код исхране добрим сеном уз додавање мањи количина концентрованих — зрнастих хранива. Ако стоку хранимо лошим сеном, она ће давати мало млека, а усто ће и гладовати, јер је вредност лошег сена мала.

Стога сваки пољопривредник мора да посвети највећу пажњу при спремању сена а на првом месту је благовремена косидба.

Инж. Јованка Оцоколић, Београд